

Eorum in
iudicio
qualiter
Delegata.

Et Delega-
tis quid
prohibet
ex generali
statuto.

Cap. Sta-
tutum, de
Rescriptis
in 6.

Quid ut
ordinarij.

Notanda
regula cir-
ca obliga-
tionem re-
stitutionis
non urgen-
dam.

tores iudices esse, licet sententia cum diversitas sit, an ordinaria, vel pure delegata iurisdictione potantur. Pro quo videri possunt Magist. Sola in *Aphorismis Inquisitorum*. Lib. 1. Cap. 2. Diana Parte 4. Tractatu 8. Resolut. 1. Pater Palau Tomo 1. Tractat. 4. Disputat. 8. Puncto 13. §. 2. numer. 2. Pater Molina Tractatu 5. de Iurisdictione, Disputat. 29. §. Illa vero ratione. Pater Azor Tomo 1. Lib. 8. Cap. 18. Rubrica de Inquisitoribus, Quasi. 6. Pater Fragosus Tomo 2. Lib. 5. Disputat. 13. numer. 61. Casar Carena Tractatu de Officio S. Inquisitionis, Parte 1. Titulo 5. numer. 60. Cuius resolutio satis est verosimilis, dum ait iurisdictionem Inquisitoris esse delegatam: habere tamen omnia privilegia & prerogatiuas (deductis omnibus imperfectionibus) iurisdictionis ordinariæ. Iuxta hæc ergo non solum accipere esculenta & poculenta possunt à Iure permissa, de quo Pater Thomas Sancius Lib. 3. Confessor. Moral. Cap. unico, Dub. 2. & nos supra. sed quicquid liberaliter titulo consanguinitatis, amicitia, & similibus fuerit liberaliter impostum; respectu enim donationum huiusmodi officium Inquisitorum materialiter se habet. Pro quo videnda, quæ diximus Titulo 3. numer. 31. & Titulo 4. numer. 12. vbi de laicis iudicibus, quibus non minus strictæ leges circa munerum acceptiones impostæ reperitur.

15 Et quidem si ut iudices delegati considerentur, dispositio Iuris de illis non agit, nisi quando in negotiis inter partes iurisdictionem exercent, ut constat ex Cap. Statutum, de Rescriptis in 6. vbi sic dicitur: *Insuper, ut gratis, & cum omni puritate, iudicium coram ipso procedat: nullum munus, vel quicquid aliud, nisi forsitan esculentum, vel poculentum, mera liberalitate oblatum, quod paucis consumi possit diebus, vel nisi cum ipsum propter causam sibi commissam contigerit extra suum domicilium proficisci, moderatas expensas recipere ab eisdem partibus qualitercumque presumat.* Sic ibi. Quod quidem satis alienum est ab Inquisitorum officio, quibus commissio illa temporalis non fit, sed perpetua ex vi officij, & iurisdictionem inter partes non exercent. Quod autem ad casum attinet, in quo sumus, cum de muneribus agamus, quæ ab iis, qui causam non habent pendente, sed liberaliter conferuntur, satis ex prædicta decisione, quod asserimus, comprobatur.

16 Si verò de Ordinariis iudicibus sermo sit, pro illis Constitutio Iuris specialis non habetur, sed Doctores ex dispositis circa Delegatos, idem esse dicendum arguunt, quia in Ordinariis maior videtur esse ratio, ut videri potest apud P. Sancium supra, numer. 5. Non ergo aliter philosophandum de illis in eo, de quo agimus, & ita quando negotium pendens non habetur, nec de proximo habendum præsumitur, idem dicendum est, & consequenter de Inquisitoribus, quatenus eorum iurisdictione ordinaria est. Facit autem pro huiusmodi positione id, quod ex Sylvestro, & Glossa statuit P. Sancius num. 2. quod & ipse amplectitur, scilicet ex mera liberalitate donata censeri, quæ non sunt exacta aut petita directè vel indirectè. Quæ regula satis est iudicibus favorabilis, & iurare

potest ne ad restitutionem à Confessariis compellantur, quando illa agrè fieri potest. Et in discurfu Capituli, de Inquisitoribus locuti sumus pro certo habentes in Clementinâ dicta comprehendendi, quod receptissima sententia tenet: cum tamen sint qui contrarium sentiant, & ex tenore illius id conentur deducere, ut videri potest apud Dianam citat. Resol. 28. qui & id non videtur improbabile reputare.

De eo autem, quod in eadem Clementinâ circa confiscationem bonorum Ecclesiæ disponitur, nihil dicam, quia casus rarus est, et si acciderit aliquando: videri pro eo poterunt Bonacina, Carena, P. Suarius, P. Fragosus, P. Sancius, & alij, quos ipsi adducunt.

CAPVT II.

De Inquisitorum culpa, dum ex immerentia affectuum, potestatem exercent aut suspendunt.

17 Idem qui supra Pontifex, graui abusu Inquisitoriz potestatis damna, si, quod absit, contingeret, recognoscens, ita statuit Clement. 1. de hereticis. §. Verum quia, post alia nonnulla: *Episcopo, & Inquisitori prædictis, ac alijs, ad dicti executionem officij substituendis ab eis, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione maledictionis eterne præcipimus, ut sic discretè & promptè contra suspectos vel diffamatos, de huiusmodi prauitate procedant, quod malitiosè aut fraudulenter tantam labem, seu quod ipsos in officio sanctæ Inquisitionis impediatur, falso alicui non imponant. Quod si odij, gratiæ, vel amoris, lucri aut commodi temporalis obtentu, contra iustitiam & conscientiam suam omiserint contra quemque procedere, vbi fuerit procedendum super huiusmodi prauitate: aut obtentu eodem prauitatem ipsam, vel impedimentum officij sui alicui imponendo, eum super hoc præsumpserint quoquo modo vexare: præter alias culpas pro qualitate culpe imponendas eisdem, Episcopus, aut Superior suspensionis ab officio per triennium, alij verò excommunicationis sententiam eo ipso incurrant. A qua quidem excommunicationis sententiâ, qui eandem incurrerint, nisi per Romanum Pontificem nequeant, præterquam in mortis articulo, & tunc satisfactione præmissa, absolutionis beneficium obtinere.* Hæc ille. Cuius dispositio, licet generalis sit, pro Indiis catenus exponendam assumimus, quatenus priuati affectus in illis magis videntur præualere. Et quia quod de reseruatione excommunicationis dicitur, specialem in illis difficultatem habet ob distantiam singularem. Circa illam ergo

18 Dico primò. Poena imposta in prædicta Clementina solum habere locum potest, quando affectus interior exteriori opere, quod graue peccatum aliàs sit, sufficienter redditur manifestus: ex eo principio quod actus merè interni iudicio Ecclesiæ non subiaccunt. Pro quo faciunt quæ adducit Glossa verb. *Episcopo incurrant*; licet ibidem cum nonnullis Doctoribus contrarium amplectatur; quod & tenent plures alij apud P. Suarium Disput. 21. de Fide, Sect. 2. & P. Thomam Sancium in Opere morali, Lib. 2. Cap. 8. num. 1. qui tamen pro Assertionem stat. Prior quidem num. 12. & alter numer. 7. quos sequuntur P. Palau Tomo 1. Tractat. 4. Disputat. 3. Puncto 3. numer. 7. P. A-

Et notanda
quorundam
sententia.

Clement. 1.
de hereticis
statutum
circa præ-
dictos.

Assertio 1.
actum me-
ri interni
ad incur-
rendam po-
enam non
sufficere.

Circa P.
Suarij sen-
tentiam.

Assert. 2.
Clementinâ
non esse mul-
titudinem for-
midabilem, ob
duo rãum
omissionis
peccata,
propter qua
excommuni-
cacio.

Assert. 3.
omissionis
peccati cir-
ca heresim
tantum
versari,
quod poena
subijciatur.

P. Amicus Disput. 5. de Injustitiâ, Sect. 5. & specialiter pro calu nostro num. 140. Diana Parte 5. Tractat. 5. num. 32. vbi adducit P. Petrum Hurtadum de Mendoza, & Tractat. 9. Resolut. 41. vbi multò plures, & in ius P. Vasquez, P. Gasparum Hurtadum, qui in casus nostri specie loquuntur; & Resolut. 41. vbi P. Suarium quasi contrarium inducit ob ea, quæ habet Tomo 5. in 3. p. Disput. 4. Sect. 2. num. 18. Sed quicquid de P. Suarij asserto sit, in adducto à nobis loco, qui curæ posterioris est, satis illius mens habetur comperta, iuxta quam prius illud est explicandum, ut ceteris digladiario P. Turriani Lib. 1. de Censuris, Disputat. 4. Dub. 2. Tenet etiam Bonacina Tomo 1. Disput. 1. Quasi. 1. Puncto 3. numer. 7. inunctis iis, quæ habet numer. 4. vbi calus nostri meminit, & alij quamplures.

19 Dico secundò. Licet prædicta Clementina formidabilis appareat, reuera non est cur multum illa ab Inquisitoribus timeatur. Ratio est: quia quod ad commissionis peccatum pertinet, duo in illâ tantum excommunicationis reueratæ fulmine feriuntur. Primo, imposuisse alicui heresim ob prauum Inquisitoris affectum: de hereticâ siquidem prauitate Clementina procedit, ut ex illius tenore habetur expressum. Secundo, imposuisse aliquid, per quod in executione officij S. Inquisitionis aliquis impediatur. Talia autem sunt, quæ obstant quo minus officium tale possit haberi, ut si opponatur esse ex impuro sanguine, aut defectus alij. Quis autem non videat primum illud esse rarissimum & vix auditum? Quidquid illorum temporum malignitas tulerit, in quo Clementis Pontifex taliter decernebat. Secundum autem non ita verum esse potest, ex eo quod inter Ministros S. Tribunalis oriri aliquæ similitates possunt, & ita periculum infamationis ipsorum. Sed quidem cum ad certas personas determinata Censura fit, ex eâ parte non est materia timoris magni: cum aliunde ut quis ad officia S. Inquisitionis admittatur, exacta præcedere probatio solet, quam non facillè fuerit Inquisitori conuellerè, nisi forè falsorum testium inductione: quod cum perditissimorum hominum sit, vix potest esse credibile à tantæ dignitatis hominibus attendendum. Clementis verò temporibus quia non ita exactæ requirebantur probationes, periculum circa prædicta timeri potuit, quod illi visum est Constitutione prouidissimâ submouere.

20 Dico tertio. Quod ad peccatum omissionis pertinet, illud tantum excommunicationi respectu Inquisitorum in prædictâ Clementinâ subiicitur, quod ad causam heresis spectat. Id videtur clarum ex illius tenore, dum sic dicitur: *Si omiserint contra quemquam procedere, vbi fuerit procedendum super huiusmodi prauitate.* Peccabant equidem grauius, si omittere contingat in causis alijs grauius ad S. Tribunal spectantibus processum necessarium, sed excommunicationi minimè subiaccunt. Immo si ex negligentia aut tardio quodam casus huiusmodi ita se gesserint, non videntur Censuræ subiecti, quia in illâ i tantum comprehensi, qui odij, gratiæ, vel amoris, lucri, aut commodi temporalis obtentu, procedere omiserint. Et cum lex penalit sit, ad designatos debet arctari terminos, iuxta dicta num. 12. & tenet in terminis P. Suarez Tomo 5. in 3. p. Disputat. 31. Sect. 1. Theauri Indici Tom. II.

5. num. 16. alios adducens. Neque enim dici potest Inquisitorem, qui ob vitandum laborem id, quod sui est muneris, omittit, obtentu commodi temporalis moueri; quia de alio temporali commodò sermo est, iuxta vitatum in Iure loquendi modum & Doctorum stylium. Et in calu nostro in commodum potius vitari intenditur, quam nouum aliquod commodum comparari. Idem de metu dicendum est cum eodem & alijs apud ipsum.

21 Dico quarto. Circa absolutionem ab excommunicatione id dicendum, quod circa aliam similem à nobis dictam numer. 13. Circa id verò quod additur in articulo mortis absolutionem conferendam, & tunc satisfactione præmissa, bene aduertit P. Suarius Tomo 5. citato, Disput. 22. Sect. 4. numer. 1. intelligendum, quantum fieri possit, nam in eo articulo non est absolutio neganda propter illam impotentiam. Circa absolutionem autem à suspensionem, quam Episcopi contrahunt, dicturum se ait Disput. vltima, de suspensione, Sectione 6. vbi tamen de illa non agit, sed de aliâ ex Concilio Tridentino. In secunda autem Rubrica 2. eam Textu inducto proponit, sed nihil addens circa illius absolutionem. Dici autem potest circa istam id, quod circa absolutionem ab Interdicto diximus Titulo 13. numer. 22. satisfactâ inquam parte, absolui posse virtute Bullæ Cruciatæ, & Priuilegiorum Regularium. Iuxta ea, quæ traduntur circa Bullam P. Auila de Censuris, Disputat. 6. Dub. 2. P. Laymam Tractat. 5. Parte 3. Cap. 4. P. Mendus in Bullam Cruciatæ, Disput. 25. numer. 30. & circa Priuilegia Bullæ. verb. *Suspensio* 3. n. 4. Quamquam videri alicui posset absolutionem cuiuscumque ordinario Confessori competere, cum reseruatâ non sit: ordinario inquam, qui ratione officij talis sit, ut Parochus, vel Penitentarius; vel etiam ex officio non sit talis, habeat tamen ad id specialem facultatem, dum ea illi, quæ Ordinariis Confessariis concedi sunt solita, conceduntur. Quod quidem est probabile iuxta sensum Auctorum, qui de Parocho & ordinario Confessario loquuntur, vnde neque specialem concessionem videntur exigere in eo, qui Parochus non est, sed generalem habet approbationem ut à Parocho ei committi iurisdictione possit, vel si licentiam etiam habet, ab Ordinario. Pro quo Vivaldus, P. Filiucius, P. Præpositus apud Dianam Parte 5. Tractat. 10. Resolut. 23. Communior autem sententia id tribuit Ordinario ipsi, quæ apud eundem amplectuntur P. Laymam, Henriquez, Auila, & Gaspar Hurtadus, & valde est verosimilis, si de alijs loquamur, qui suspensionem contraxerunt, non verò de Ordinario ipso, quia negotiorum essent suspensiones, si à quolibet ab ipso electo absolui posset, ut bene arguit P. Mendus citat. num. 95. Quamuis si occultâ sit, Episcopus erga se ipsum uti facultate possit, quam pro alijs concedit Concilium Tridentinum Sessio 24. Cap. 6. de Reformat. eam scilicet Confessario concedens ut se absoluat: quod tenet P. Suarez Tomo 5. citato, Disput. 41. num. 9. & alij, quos adducit & sequitur Dom. Barbosa de Poteft. Episcop. Allegat. 39. num. 15.

22 Dixi autem sententiam priorem esse probabilem iuxta sensum Auctorum, quia illi de suspensione, quæ est Censura, loquuntur, quando videlicet

Assert. 4.
excommuni-
cacio à
quo tolli
possit.

Circa sus-
pensionem
rum se ait
Disput. vltima,
de suspensione,
Sectione 6.
vbi tamen de
illa non agit,
sed de aliâ ex
Concilio Tri-
dentino.

Communi-
or circa
Confessa-
rium ordi-
narium.

Quod sensus
Auctores
locuti sūt